

Ἡ διακονία στήν Ἐκκλησία κατά τήν περίοδο τῆς πανδημίας *

τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱεροθέου

Τόν προηγούμενο χρόνο ἐνέσκυψε καί στήν Πατρίδα μας, λόγω τῆς παγκοσμιοῦτητας, ἡ πανδημία τοῦ ἰοῦ sars-con-2, πού προκάλεσε τήν λοίμωξη-ἀσθένεια covid-19, ἡ ὁποία ταλαιπώρησε πολλούς ἀνθρώπους καί πολλούς ὀδήγησε στόν θάνατο.

Αὐτή ἡ πανδημία ἐξελίχθηκε κυρίως σέ δύο φάσεις, ἡ πρώτη ἀπό τόν Φεβρουάριο μέχρι τόν Μάιο τοῦ ἔτους 2020 καί ἡ δεύτερη ἀπό τόν Ὀκτώβριο τοῦ 2020 μέχρι σήμερα.

Καί στίς δύο φάσεις κλήθηκα, χωρίς νά τό ἐπιδιώξω, νά παίξω ἕναν ρόλο, συγκεκριμένα νά διακονήσω τήν Ἐκκλησία, τήν μέν πρώτη φορά ὡς Ἐκπρόσωπος Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τήν δέ δεύτερη φορά ὡς ἐπιλεγείς νά κάνω τό ἐμβόλιο κατά τοῦ κορωνοϊοῦ ἀπό τούς πρώτους, στήν θέση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου, γιά ποικίλους καί διαφόρους λόγους.

Θεωρῶ ὅτι ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος χειρίσθηκε τό θέμα αὐτό μέ θαυμαστή διάκριση, ἀκολουθώντας τήν ἀριστοτελική ἀρετή, ἡ ὁποία βρίσκεται μεταξύ τῆς ὑπερβολῆς καί τῆς ἐλλείψεως.

Στήν μικρή αὐτή εἰσήγηση θά προσπαθῆσω νά παρουσιάσω μέ κάθε συντομία τέσσερις συγκρούσεις, οἱ ὁποῖες ἄρχισαν νά ἐμφανίζονται μέσα στήν κρίση αὐτή, ἡ ὁποία ἦταν καί κοινωνική καί ἐκκλησιαστική, καί τήν ὁποία κλήθηκα νά ἀντιμετωπίσω. Τόσο ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος ὅσο καί οἱ ἐκπρόσωποι τῆς κληθῆκαμε νά ἀντιμετωπίσουμε τέσσερις ἀναφυόμενες συγκρούσεις.

Ἡ πρώτη σύγκρουση πού θά μποροῦσε νά γίνη ἦταν μεταξύ **Ἐκκλησίας καί Πολιτείας**. Ὑπάρχουν διακριτοί ρόλοι μεταξύ Ἐκκλησίας καί Πολιτείας καί αὐτοί οἱ ρόλοι φαίνονται ἀπό τήν ὅλη παράδοση τοῦ Γένους μας καί τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά διατυπώθηκαν καί στό ἐν ἰσχύι Σύνταγμα τῆς Χώρας.

Ἡ Πολιτεία καλεῖται νά ὑπηρετήσῃ τόν ἄνθρωπο στίς κοινωνικές του σχέσεις καί νά ἐνδιαφερθῇ γιά τήν κατοχύρωση τῆς κοινωνικῆς του ἐλευθερίας, τήν διαφύλαξη τῶν ἀτομικῶν του ἐλευθεριῶν, τήν ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητός του διά τῆς παιδείας, τήν ἀρμονική συνύπαρξη ὅλων τῶν ἀνθρώπων σέ ἕνα κοινωνικό σύνολο. Μέσα σέ αὐτές τίς ὑποχρεώσεις τῆς Πολιτείας εἶναι καί ἡ προστασία τῆς ὑγείας τῶν πολιτῶν.

Ἡ Ἐκκλησία ζῆ καί ἐργάζεται μέσα στήν ἱστορία, καί μέσα ἀπό τό σύστημα τῆς συναλλαγίας ἀποδέχεται τήν καλῶς εὐνομούμενη Πολιτεία, προσεύχεται ὑπέρ τῶν

---

* Εἰσήγηση στό 6^ο Φόρουμ Δελφῶν, πού ἔγινε στό Ζάππειο Ἀθηνῶν, τήν 13^η Μαΐου 2021.

άρχοντων, ὥστε νά νομοθετοῦν γιά τήν διαβίωση τῶν πολιτῶν καί τήν κοινωνική εἰρήνη. Ὅμως, σέ θέματα πίστεως ἰχϋεῖ ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις» (Πρ. ε', 29).

Στήν περίπτωση τῆς πανδημίας, ἡ ὁποία ἀναφέρεται στήν σωματική ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου, ἐνδιαφέρονται τόσο ἡ Ἐκκλησία ὅσο καί ἡ Πολιτεία, γιά διαφορετικούς σκοπούς ἢ κάθε μιά ἀπό αὐτές. Κατά τήν Ἐκκλησία ἡ σωματική ὑγεία δέν ἀπολυτοποιεῖται, ἀλλά βοηθᾶ γιά τήν πνευματική ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου, ἀφοῦ ὁ ἀνθρωπος εἶναι τό συναμφότερο, ἀποτελεῖται ἀπό ψυχή καί σῶμα. Ἐπειτα, καί ἡ Ἐκκλησία ἐνδιαφέρεται γιά τήν μή μετάδοση τῆς ἀσθένειας στους ἄλλους ἀπό ἀγάπη, γιατί ἡ ἀσθένεια εἶναι ἓνας πειρασμός.

Ἡ δεύτερη σύγκρουση πού θά μπορούσε νά γίνη τήν περίοδο αὐτή ἦταν ἡ σύγκρουση μεταξύ **Πίστεως καί Ἐπιστήμης**. Πρέπει νά τονισθῇ ὅτι στήν μακραίωνη ἐκκλησιαστική παράδοση, ὅπως καθορίσθηκε κυρίως ἀπό τούς Πατέρας τοῦ 4^{ου} αἰῶνος, δέν ἔγινε σύγκρουση μεταξύ πίστεως καί ἐπιστήμης. Οἱ Πατέρες, ὅπως τό βλέπουμε στόν Μέγα Βασίλειο, τόν ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο, τόν ἅγιο Γρηγόριο Νύσσης κ.ἄ., δέχονταν τά πορίσματα τῆς ἐπιστήμης τῆς ἐποχῆς τους, σπούδασαν αὐτήν τήν ἐπιστήμη καί δέν ἔρχονταν σέ διάσταση μαζί της. Αὐτή ἡ σύγκρουση ἔγινε στόν δυτικό χῶρο.

Ἐπάρχουν σαφῆ ὅρια μεταξύ πίστεως καί ἐπιστήμης. Ἡ πίστη εἶναι «ἐπιστήμη τῶν θείων», ὅπως τήν ἀποκαλεῖ ὁ ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καί αὐτή ἡ γνώση γίνεται μέ τόν νοῦ, ἐνῶ ἡ ἀνθρώπινη ἐπιστήμη ἀσχολεῖται μέ τά αἰσθητά, τά κτιστά καί χρησιμοποιεῖ ὡς ὄργανο τήν λογική. Ὅποτε, ὑπάρχει διττή μεθοδολογία ὡς πρός τήν γνώση τοῦ Θεοῦ καί τήν γνώση τοῦ κόσμου, πού σημαίνει ὅτι δέν ὑπάρχει ἐνιαία μεθοδολογία.

Ἐπρεπε, λοιπόν, στό θέμα τῆς πανδημίας πού ἀνέκυψε νά κρατήσουμε τήν ἰσορροπία μεταξύ πίστεως καί ἐπιστήμης, μεταξύ θεολογίας καί ἐπιστήμης, μεταξύ «ἐπιστήμης τῶν θείων» καί «ἐπιστήμης τῶν ἀνθρωπίνων», δηλαδή ἔπρεπε νά βρεθοῦν τά ὅρια μεταξύ τους, ὥστε νά μή φθάσουμε στόν Μεσαίωνα ὅπου ἔγιναν μεγάλες συγκρούσεις γιά ἐπιστημονικά ζητήματα, ἤτοι καύση βιβλίων, θάνατοι διά τῆς πυρᾶς κ.ἄ.

Ἡ τρίτη σύγκρουση πού ἄρχισε κάπως νά ἐμφανίζεται κατά τήν περίοδο τῆς πανδημίας ἦταν ἡ ἐσωτερική σύγκρουση μεταξύ **Ἱερᾶς Συνόδου καί μελῶν τῆς Ἐκκλησίας**.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Σῶμα Χριστοῦ, δέν εἶναι ἓνα ἀνθρώπινο σωματεῖο, ἀλλά Θεανθρώπινο Σῶμα. Ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο λειτουργεῖ αὐτό τό Σῶμα προσδιορίζεται καθαρά στίς Οἰκουμενικές Συνόδους, ἀπό τούς Πατέρες, οἱ ὁποῖοι ἦταν Θεόπνευστοι, καί καθόρισαν αὐτόν τόν τρόπο μέ ὅρους, πού εἶναι τά ὅρια μεταξύ ἀληθείας καί πλάνης, καί μέ ἱερούς Κανόνas. Ἐτσι, διασῶζεται θαυμαστῶς ὁ ἱερός Θεσμός πού

συγκροτεί τό Ἅγιον Πνεῦμα -«ὄλον συγκροτεῖ τόν Θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας»- καί τό χάρισμα κάθε μέλους τῆς Ἐκκλησίας.

Συμβαίνει στήν Ἐκκλησία ὅ,τι καί στό Νοσοκομεῖο-Θεραπευτήριον γιά τίς σωματικές ἀσθένειες, ὅπου ὑπάρχει καί ἡ θεσμική ὀργάνωση, μέ τήν διοίκηση, ἀλλά καί τό ἰατρικό καί νοσηλευτικό προσωπικό, καί γι' αὐτό δέν πρέπει νά ὑπάρχη σύγκρουση μεταξύ αὐτῶν τῶν δύο λειτουργιῶν, ἀφοῦ καί οἱ δύο ἐξυπηρετοῦν τόν ἴδιον σκοπό, μέ διαφορετικό τρόπο ὁ καθένας.

Αὐτήν τήν περίοδο προσπαθοῦσαμε νά μὴν ὑπάρξουν μεγάλες συγκρούσεις μεταξύ Ἱερᾶς Συνόδου καί τῶν μελῶν της. Μέ τίς Συνοδικές ἀποφάσεις καί τόν δημόσιο λόγο ἐπιδιωκόταν νά ὑπάρχη, κατά τό μᾶλλον ἢ ἥττον, ἐξισορρόπηση τῶν πραγμάτων γιά τό καλό τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος δέν πάσχει μόνον ἀπό σωματικές ἀσθένειες, ἀλλά καί ἀπό ψυχολογικές, νευρολογικές καί πνευματικές ἀσθένειες. Αὐτό ἐπιτεύχθηκε στόν βαθμό τῆς θεολογικῆς καί ἐκκλησιαστικῆς καταρτίσεως τοῦ κάθε μέλους τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ τέταρτη σύγκρουση πού θά μπορούσε νά δημιουργηθῆ ἦταν μεταξύ **Ἐκκλησίας καί Μέσων Γενικῆς Ἐνημέρωσης**. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει μιὰ παράδοση πού προέρχεται ἀπό τό παρελθόν καί ἀφορᾷ στήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Τά Μέσα Γενικῆς Ἐνημέρωσης λειτουργοῦν μέ ἕναν σύγχρονο τρόπο, πού καθορίζει ὁ Κυβερνοχῶρος, καί ἀναφέρεται στήν ἐνημέρωση τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καί ἐπηρεάζεται ἀπό τήν νοοτροπία του. Οἱ ἄνθρωποι πού ἐργάζονται στά Μέσα Γενικῆς Ἐνημέρωσης ἔχουν ὑπ' ὄψη τους τόν νεωτερικό καί μετανεωτερικό ἄνθρωπο πού διακρίνεται ἀπό τήν κυριαρχία τῆς λογικῆς, τῶν αἰσθήσεων, καί τήν πολυπλοκότητα τῶν σχέσεων, ἀπηλλαγμένων ἀπό ἀναστολές, ἠθικά συστήματα κ.ἄ.

Ὅταν, λοιπόν, ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νά περάσῃ στά Μέσα Γενικῆς Ἐνημέρωσης πρέπει νά γίνεται μέ ἕναν ἰδιαίτερο καί προσεκτικό τρόπο. Εἶναι, ὄντως, δύσκολο αὐτό τό ἔργο, γιατί ἄλλη εἶναι ἡ γλῶσσα μέ τήν ὁποία πρέπει ὁ Κληρικός νά ὁμιλῇ στό ἐκκλησιαστικό μέσο, καί ἄλλη εἶναι ἡ γλῶσσα μέ τήν ὁποία πρέπει νά ὁμιλῇ στόν δημόσιο λόγο μέσα ἀπό τά ποικίλα Μέσα Γενικῆς Ἐνημέρωσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, ἱστοσελίδες) καί στούς ποικίλους ἐκπροσώπους τῶν Μέσων αὐτῶν, μέ τήν πείρα τους καί τά χαρίσματά τους.

Τό συμπέρασμα εἶναι ὅτι κατά τόν καιρό τῆς πανδημίας, τόσο στήν πρώτη ὅσο καί στήν δεύτερη περίοδό της πού κλήθηκα νά διακονήσω τήν Ἐκκλησία στόν καιρίας σημασίας ρόλο τοῦ Ἐκπροσώπου Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, εἶχα βαθύτατη ἐπίγνωση ὅλων αὐτῶν τῶν κινδύνων πού προανέφερα, ἐννοῶ τῶν ἐνδεχομένων συγκρούσεων μεταξύ Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, μεταξύ Θεολογίας καί ἐπιστήμης, μεταξύ Ἱερᾶς Συνόδου καί μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, μεταξύ Ἐκκλησίας καί Μέσων Γενικῆς Ἐνημέρωσης, καί προσπαθοῦσα μέ ὅσες δυνάμεις ἔχω νά τίς ἀποτρέψω. Τό τί ἀποτέλεσμα παρήχθη θά τό κρίνῃ ἡ ἱστορία.